

Chambre des Représentants

SESSION 1979-1980

9 OCTOBRE 1979

PROPOSITION DE LOI

portant création de centres d'assistance juridique

(Déposée par M. Van Geyt et Mme Dinant)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Divers milieux ont fréquemment attiré l'attention sur le fait qu'il n'existe aucune solution globale et uniforme en matière d'assistance juridique (cf. K. Schuyt, K. Groenendijk et B. Sloot, *De weg naar het recht*, Kluwer, Deventer, 1976, p. 325 et suivantes).

Des changements fondamentaux s'imposent en divers domaines de notre système juridique et social.

Il importe dès lors que toute proposition tendant à apporter une solution partielle au problème de l'assistance juridique prévoie des stades expérimentaux permettant de vérifier et au besoin d'adapter la portée et l'incidence de la réforme proposée.

Il est réjouissant que le Ministre de la Justice soit d'accord pour organiser une étude sociologique approfondie concernant l'assistance juridique (cf. le projet de loi ajustant le budget du Ministère de la Justice, Sénat, Doc. n° 5-VI/2 de 1977-1978).

Une telle initiative pourrait favoriser l'adaptation de l'offre en matière d'assistance juridique en fonction de l'évolution des besoins sociaux.

Le fait que l'on ne dispose en Belgique que d'une information scientifique relativement peu fournie en matière d'assistance juridique ne peut justifier le maintien pur et simple de l'infrastructure d'assistance juridique existante.

La Belgique présente en effet un retard flagrant en cette matière par rapport à ses voisins. Il importe de satisfaire rapidement les besoins en matière d'assistance juridique et de développer cette dernière.

Plusieurs propositions de loi qui concernent chacune un aspect du problème ont déjà été déposées (Proposition de loi portant réorganisation des bureaux de consultation et de défense, déposée le 2 décembre 1976 par MM. Van In et Vandezande — Sénat, Doc. n° 987/1 de 1976-1977; proposition de loi tendant à apporter une solution partielle au problème de l'assistance juridique (rétribution des avocats

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1979-1980

9 OKTOBER 1979

WETSVOORSTEL

tot oprichting van centra voor rechtshulp

(Ingediend door de heer Van Geyt en Mevrouw Dinant)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Reeds herhaaldelijk werd er, vanuit diverse hoeken, op gewezen dat voor het probleem van de rechtshulp geen eenvormige, allesomvattende oplossing bestaat (cfr. o.m. Schuyt K., Groenendijk K. en Sloot B., *De weg naar het recht*, Kluwer, Deventer 1976, blz. 325 e.v.).

Op diverse terreinen tegelijk zullen fundamentele veranderingen in het vigerend juridisch en maatschappelijk apparaat moeten worden aangebracht.

Voor ieder voorstel tot deeloplossing van het probleem van de rechtshulp is het dan ook van het grootste belang dat voorzien wordt in experimentele stadia, waarbij de draagkracht en de invloed van de voorgestelde hervorming kan worden nagegaan en, indien nodig, aangepast.

Verheugend is dat de Minister van Justitie het ermee eens is om het domein van de rechtshulp aan een grondig sociologisch onderzoek te onderwerpen (cfr. het wetsontwerp houdende aanpassing van de begroting van het Ministerie van Justitie, Senaat, zitting 1977-1978, Stuk n° 5-VI/2).

Dit kan er mede toe bijdragen het aanbod aan rechtshulp aan de veranderende maatschappelijke behoefte adequaat aan te passen.

De relatief geringe wetenschappelijke informatie waarover men in België m.b.t. het probleem van de rechtshulp beschikt, mag echter geen reden zijn om het dan maar bij de bestaande rechtshulpverlenende infrastructuur te houden.

De toestand in België steekt hiervoor te schril af tegen deze in onze buurlanden. De nood aan rechtshulp behoeft dringend leniging, de rechtshulp uitbreiding.

Een aantal wetsvoorstellen, die alle betrekking hebben op een partieel aspect van de problematiek, werden reeds ingediend (Voorstel van wet tot herinrichting van de bureaus voor consultatie en verdediging, ingediend door de heren Van In en Vandezande, Senaat, zitting 1976-1977, 2 december 1976, Stuk n° 987/1; Voorstel van wet houdende een deeloplossing van het probleem van de rechtshulp

chargés de l'assistance judiciaire), déposée le 4 novembre 1977 par M. Storme et consorts — Sénat, Doc. n° 171/1 de 1977-78; proposition de loi instituant la fonction d'ombudsman des consommateurs et créant un tribunal du marché, déposée le 22 février 1978 par M. Marc Olivier — Chambre, Doc. n° 294/1 de 1977-1978).

La présente proposition de loi est axée essentiellement sur l'assistance juridique de base, du fait que c'est sur ce plan que les besoins sont les plus importants. Elle vise à franchir une première étape vers la reconnaissance du droit à l'assistance juridique en tant que droit social fondamental.

Sans mettre en doute l'utilité des bureaux de consultation juridique et des organisations de consommateurs, les auteurs de la présente proposition estiment néanmoins que l'organisation de l'assistance juridique doit être soumise au contrôle des pouvoirs publics.

C'est à ces derniers qu'il appartient, non seulement de fournir au citoyen une information adéquate et compréhensible au sujet de ses droits, tâche dont la nécessité s'accroît à mesure que la législation s'amplifie et se spécialise, mais également de s'efforcer de faciliter le règlement des problèmes et conflits juridiques par le biais d'une infrastructure démocratique souple, adaptée aux besoins de notre époque.

Il faut veiller en outre à ne pas compromettre les droits et les libertés démocratiques par une intervention exagérée des pouvoirs publics en une matière aussi délicate que la défense en justice.

L'objet de la présente proposition de loi est dès lors limité à la création d'un système de subventionnement soumis à des règles très strictes.

Les pouvoirs publics vérifieront si certaines initiatives visant à créer des centres d'assistance juridique sont conformes à ces règles légales. S'il appartient aux pouvoirs publics d'encourager les initiatives, la présente proposition tient compte du souci démocratique d'associer le plus étroitement possible le citoyen à la création et au fonctionnement de la nouvelle structure d'assistance juridique.

L'auteur souhaite une approche universaliste allant de pair avec une sélection positive.

La gratuité de l'assistance juridique pour ceux qui en font la demande est une ancienne revendication de nombreuses organisations de base, qui permettra de démocratiser le droit et la justice tout en évitant un système de contrôle confus et coûteux. Il convient en outre que les centres se préoccupent en premier lieu des catégories sociales les moins favorisées.

La proposition de loi permet de répondre à ces deux préoccupations.

Les lignes de force de la proposition de loi

La présente proposition prévoit un système de subventionnement en vue d'encourager la création d'un réseau de centres d'assistance juridique.

Ces centres pourraient être créés aussi bien par des institutions locales (par exemple les C. P. A. S.) que par des associations ou des personnes dont l'activité a un caractère social.

La mission des centres consiste à accorder une assistance juridique de base à tous les justiciables qui en font la demande.

(vergoeding van de advocaten die rechtsbijstand verlenen), ingediend door de heer Storme c.s., Senaat, zitting 1977-1978, 4 november 1977, Stuk n° 171/1; wetsvoorstel tot instelling van het ambt van consumenten-ombudsman en tot oprichting van een marktrechtbank ingediend door de heer M. Olivier, Kamer, zitting 1977-1978, 22 februari 1978, Stuk n° 294/1).

Voor de auteurs van onderhavig wetsvoorstel staat in de eerste plaats de « eerste-lijns rechtshulp » centraal, omdat zij de mening toegedaan zijn dat daar de nood het grootst is. Het beoogt een eerste stap te zijn in de richting van een erkenning van het recht op rechtshulp als een sociaal grondrecht.

Bovendien zijn zij van oordeel dat het organiseren van rechtshulp, ongeacht de waarde die initiatieven als wetswinkels en consumentenorganisaties hebben, onder het toezicht van bevoegde overheidsinstanties moet geschieden.

Het is in de eerste plaats de taak van de overheid de burger met degelijke en begrijpelijke informatie in te lichten over zijn rechten — taak die overigens des te noodzakelijker wordt naarmate de wetgeving meer omvattend gespecialiseerd wordt — maar bovendien moet zij juridische problemen en conflictoplossingen langs een democratische en hanteerbare infrastructuur, aansluitend bij de behoeften van de moderne mens, vergemakkelijken.

Tegelijk dient ervoor gewaakt te worden dat de democratische rechten en vrijheden van de burger niet worden aangetast door overmatige overheidsbemoeienis op een zo kies terrein als dat van de juridische verdediging.

Daarom beperkt dit wetsvoorstel zich tot de invoering van een subsidiëringssysteem, waarvoor strenge voorwaarden gelden.

De overheid zal nagaan of bepaalde initiatieven tot het oprichten van centra voor rechtshulp aan de formele wettelijke voorwaarden beantwoorden. Terwijl de overheid vanzelfsprekend als plicht heeft initiatieven te stimuleren, gaat dit wetsvoorstel uit van de democratische bezorgdheid de burger een zo ruim mogelijke participatie te verlenen bij het opzetten en de werking van de nieuwe structuur inzake rechtshulp.

De auteur pleit voor een universalistische aanpak, gekoppeld aan een positieve selectie.

Gratis « eerste-lijns rechtshulp » voor iedereen die daarom verzoekt, zoals die sedert lang bepleit wordt door talrijke basisorganisaties, is een optie die enerzijds past bij de noodzakelijke democratisering van recht en gerecht, en anderzijds een onoverzichtelijk en kostelijk controlesysteem vermijdt. Tegelijk zou de aandacht van de centra in de eerste plaats moeten uitgaan naar de meest benadeelde groepen in de samenleving.

Het wetsvoorstel maakt het mogelijk aan beide becomernissen tegemoet te komen.

Krachtlijnen van het wetsvoorstel

In het onderhavig wetsvoorstel wordt een subsidiëringssysteem ontwikkeld dat de oprichting van een net van centra voor rechtshulp moet aanmoedigen.

Als oprichters van dergelijke centra wordt zowel gedacht aan lokale officiële instanties (bv. O. C. M. W.'s) als aan verenigingen of personen die op het terrein van het maatschappelijk werk actief zijn.

De opdracht van de centra bestaat erin « eerste-lijns rechtshulp » te verstrekken aan alle rechtzoekenden die daarom verzoeken.

Il peut être recouru aussi à d'autres institutions ou associations d'aide sociale, ainsi qu'à des avocats, afin de pourvoir également à l'assistance judiciaire.

En vue de la bonne exécution de ces missions, les centres d'assistance juridique doivent répondre à des conditions minimales en ce qui concerne la composition de l'équipe de collaborateurs, le nombre d'heures de consultation, les locaux, etc.

Trois organes fonctionnent au sein du centre d'assistance juridique :

- le conseil d'administration;
- l'équipe de collaborateurs;
- l'assemblée des justiciables.

Le conseil d'administration représente le centre auprès des pouvoirs publics et d'autres instances. Il se compose de représentants de l'équipe de collaborateurs, de membres de la section locale de l'Ordre des avocats, de membres des conseils des communes intéressées, de leurs C. P. A. S. et de représentants des justiciables.

L'équipe de collaborateurs est chargée de l'accueil et de l'encadrement des justiciables. Elle se réunit de manière régulière en vue de coordonner les activités.

L'assemblée des justiciables a pour mission d'informer et de conseiller l'équipe de collaborateurs sur des questions d'assistance juridique spécifiques concernant certaines catégories de citoyens, certains quartiers ou certains problèmes juridiques.

La proposition de loi prévoit également la création d'un Conseil supérieur de l'assistance juridique au sein du Ministère de la Justice. Ce Conseil supérieur confie des missions de recherche scientifique au Centre d'études de l'assistance juridique et présente des propositions au Gouvernement et au Parlement en vue de parfaire l'assistance juridique.

Remarques concernant certains articles

Art. 3. — Il convient d'être attentif à l'accessibilité et aux critères d'agrégation du centre.

Art. 5 et art. 34. — Il devrait exister au moins deux centres d'assistance juridique par arrondissement judiciaire (cf. arrêté royal du 29 décembre 1972, remplacé partiellement par l'article 1 de l'arrêté royal du 4 juin 1976). Il convient de prévoir au moins un centre supplémentaire par 50 000 habitants au-delà de 100 000 dans chaque circonscription judiciaire.

Si les normes précitées sont dépassées dans certaines circonscriptions judiciaires au cours de la phase expérimentale, il convient d'accorder la priorité aux initiatives dans les circonscriptions où il n'existe pas encore de centre d'assistance juridique.

Le Ministre de la Justice peut consulter le Conseil supérieur de l'assistance juridique à ce sujet.

Art. 15. — On peut également envisager de faire appel à des objecteurs de conscience lorsque le centre est agréé par le Ministère en tant qu'institution ou association poursuivant un but social, culturel ou pédagogique, ainsi qu'à des stagiaires d'écoles et instituts d'études sociales, sans que les intéressés deviennent pour autant membres de l'équipe.

Il serait souhaitable que, dans une phase ultérieure, des juristes ou des étudiants en droit puissent également effec-

Eveneens kan een beroep gedaan worden op andere instellingen of verenigingen voor welzijnszorg, alsmede op advocaten, teneinde ook in de rechtsbijstand vóór het gerecht te voorzien.

Om deze opdrachten naar behoren te kunnen vervullen worden aan de centra voor rechtshulp bepaalde minimumvoorwaarden opgelegd wat betreft de samenstelling van het team van medewerkers, het aantal consultatieuren, de vereiste lokalen, e.d.m.

Drie organen functioneren binnen het centrum voor rechtshulp :

- de raad van beheer;
- het medewerkersteam;
- de vergadering van de rechtzoekenden.

De raad van beheer is de vertegenwoordiger van het centrum naar de overheid en andere instanties toe. Hij is samengesteld uit vertegenwoordigers van het medewerkersteam, leden van de plaatselijke Orde van Advokaten, leden van de raden van de betrokken gemeenten en van hun O. C. M. W.'s, en vertegenwoordigers van de rechtzoekenden.

Het medewerkersteam staat in voor de opvang en begeleiding van de rechtzoekenden. Het komt regelmatig in vergadering bijeen teneinde de werkzaamheden te coördineren.

De vergadering van de rechtzoekenden heeft tot taak het medewerkersteam te informeren en te adviseren, over specifieke rechtshulpproblemen die zich m.b.t. bepaalde categorieën van burgers, bepaalde wijken of bepaalde juridische problemen stellen.

Het wetsvoorstel handelt tenslotte nog over de oprichting van een Hoge Raad voor de Rechtshulp, bij het Ministerie van Justitie. Deze Hoge Raad geeft opdrachten van wetenschappelijk onderzoek aan het Centrum voor Rechtshulpstudien en doet aan Regering en Parlement voorstellen in verband met de verbetering van de rechtshulp.

Opmerkingen bij sommige artikelen

Art. 3. — Aandacht moet worden besteed aan de toegankelijkheid en, de erkenning van het centrum.

Art. 5 en art. 34. — Per gerechtelijk arrondissement (cfr. het koninklijk besluit van 29 december 1972, gedeeltelijk vervangen bij artikel 1 van het koninklijk besluit van 4 juni 1976) moet gestreefd worden naar tenminste twee centra voor rechtshulp. Als regel moet worden vooropgesteld dat minstens één bijkomend centrum dient te worden ingericht, telkens het aantal inwoners binnen een gerechtelijke omschrijving de 100 000 met een schijf van 50 000 overtreft.

Indien voorgaande normen in bepaalde gerechtelijke omschrijvingen gedurende de experimentele fase worden overschreden, moet voorrang worden verleend aan initiatieven in die omschrijvingen waar nog geen centrum voor rechtshulp is gevestigd.

Over die materies kan de Minister van Justitie de raad inwinnen van de Hoge Raad voor de Rechtshulp.

Art. 15. — Gedacht kan eveneens worden aan de medewerking van gewetensbezwaarden, indien de centra door het Ministerie erkend worden als instelling of vereniging die een sociaal, cultureel of pedagogisch doel nastreeft, evenals van stagiairs van de sociale scholen en instituten, zonder dat deze daarom lid van het team worden.

In de toekomst ware het wenselijk dat ook juristen of studenten in de rechten in de centra voor rechtshulp een

tuer un stage dans les centres d'assistance juridique en s'intéressant plus particulièrement à l'assistance juridique de base.

Art. 20. — Nous nous référons notamment à l'initiative du service juridique du M. O. C. de Bruges, qui accorde à ses membres une intervention financière pour le paiement des honoraires d'avocat dans la plupart des procédures en matière civile.

Art. 22. — Nous nous référons notamment aux tarifs minimum et maximum appliqués depuis le 15 juin 1976 au barreau de Liège, ainsi qu'aux honoraires minima fixés le 3 octobre 1975 par le Conseil de l'Ordre du barreau de Gand.

Art. 27. — Il est souhaitable qu'un des deux membres de l'Ordre des avocats soit membre du bureau de consultation et de défense.

Art. 32. — La convocation de l'assemblée des justiciables doit être axée sur une participation aussi large que possible de la population locale.

Il serait également souhaitable que des membres ou des employés des C. P. A. S., des membres des comités de protection de la jeunesse, des juges de paix et toutes autres personnes qui s'occupent de manière directe ou indirecte d'assistance juridique ou de service social participent à l'assemblée.

Art. 35 et art. 42. — Afin de résoudre le problème de l'assistance juridique dans les régions rurales, le centre d'assistance juridique peut organiser, à des jours ou heures déterminés, des consultations ambulantes dans certains villages ou quartiers. Ces consultations peuvent s'adresser à une catégorie particulière (par exemple les jeunes ou les chômeurs) ou porter sur un problème précis (par exemple la législation sur les loyers).

Ces consultations ambulantes doivent être signalées au Ministère de la Justice et aux communes intéressées.

Art. 39. — En raison du caractère expérimental de la présente loi, il importe de recueillir des données de caractère sociologique. Il appartient au Centre d'études et l'assistance juridique d'établir des rapports sur la base des données recueillies par les centres d'assistance juridique, afin de déterminer de manière plus précise le volume et la nature des besoins en matière d'assistance juridique dans notre pays.

Art. 45. — Il est fait référence au fonctionnement, à la composition et à la structure de la Commission du travail des femmes, auprès du Ministère de la Prévoyance sociale.

Art. 48. — Il est fait référence au fonctionnement, à la composition et à la structure du Centre d'étude de la population et de la famille, auprès du Ministère de la Santé publique et de la Famille.

Art. 50. — La mission qui est confiée au Centre par cet article doit être exécutée en étroite collaboration avec le Conseil supérieur qui se chargera de :

1. transmettre et établir des propositions relatives à l'organisation en milieu rural;
2. fournir des informations pratiques à la population;
3. étudier les activités des centres d'assistance juridique et émettre des avis à leur intention.

stage zouden kunnen volgen, met bijzondere aandacht voor de « eerste-lijns rechtshulp ».

Art. 20. — Wij verwijzen hier o.m. naar het initiatief van de juridische dienst van het A. C. W.-Brugge, die voor zijn leden een vorm van financiële tussenkomst in de vergoeding van de advokaten voorziet i.g.v. bijstand vóór het gerecht voor de meeste burgerlijke strafzaken.

Art. 22. — Wij verwijzen hier o.m. naar de minimum- en maximumtarieven, zoals die sedert 15 juni 1976 aan de balie van Luik gelden, evenals naar de minimum-erelonen zoals de raad van de orde van de balie van Gent deze op 3 oktober 1975 vaststelde.

Art. 27. — Het is wenselijk dat één van de twee leden van de Orde van de Advokaten lid zou zijn van het bureau voor consultatie en verdediging.

Art. 32. — In de eerste plaats moet de bijeenroeping van de vergadering van de rechtzoekenden gericht zijn op een zo ruim mogelijke participatie van de plaatselijke bevolking.

Daarnaast zou het wenselijk zijn dat ook leden van de O. C. M. W.'s of aldaar tewerkgestelden, leden van de jeugdbeschermingscomités, vrederechters en andere personen die rechtstreeks of onrechtstreeks met rechtshulp of maatschappelijk welzijnswerk zijn belast, aan de vergadering deelnemen.

Art. 35 en art. 42. — Om het probleem van de rechtshulp in landelijke streken op te vangen kan het centrum voor rechtshulp overgaan tot het inrichten van « ambulante » consultaties gedurende bepaalde dagen of uren in dorpen en wijken. Deze consultaties kunnen ook specifiek gericht worden op een bepaalde deelgroep (bv. jongeren of werklozen) of een bepaald probleem (bv. huurwetgeving).

Van dergelijke « ambulante » consultaties moet melding worden gemaakt aan het Ministerie van Justitie en de betrokken gemeente(n).

Art. 39. — Vooral wegens het experimentele karakter van deze wet, moet aandacht worden besteed aan sociologische informatiewerving. Het is de taak van het Centrum voor Rechtshulpstudien met de gegevens van de Centra voor Rechtshulp rapporten op te stellen, teneinde een duidelijker beeld te verwerven van de omvang en de aard van de behoefte aan rechtshulp in ons land.

Art. 45. — Verwezen wordt naar de werking, de samenstelling en de structuur van o.a. de Commissie Vrouwenarbeid bij het Ministerie voor Sociale Voorzorg.

Art. 48. — Verwezen wordt naar de werking, de samenstelling en de structuur van het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudien bij het Ministerie van Volksgezondheid en Gezin.

Art. 50. — De door dit artikel beschreven taak van het Centrum dient te worden verwezenlijkt in nauw overleg met de Hoge Raad, die belast is met :

1. het overmaken en het opmaken van voorstellen in het kader van een landelijke structurele aanpak;
2. het uitwerken van degelijke informatie voor de burgers;
3. het bestuderen van de werking van de centra voor rechtshulp en het verstrekken van adviezen aan deze centra.

L. VAN GEYT
N. DINANT

PROPOSITION DE LOI

I. Agréation des centres d'assistance juridique

Article 1

Le Ministre de la Justice agréé, conformément aux dispositions de la présente loi, des centres d'assistance juridique répondant aux conditions fixées ci-après.

Art. 2

Pour être agréés, les centres d'assistance juridique doivent poursuivre les objectifs suivants :

1. fournir de manière adéquate l'information juridique de base à tous les justiciables qui en font la demande;
2. organiser l'encadrement juridique des justiciables;
3. recourir éventuellement à cet effet aux services d'autres institutions ou associations de service social qui sont tenues d'adresser au centre un rapport au sujet de leur intervention;
4. intenter des actions ou assumer la défense à la requête de personnes physiques ou de personnes morales poursuivant un but social, médical, culturel ou pédagogique sans caractère lucratif.

Art. 3

Pour être agréés, les centres doivent répondre aux critères suivants :

1. disposer d'une équipe de collaborateurs à temps plein, composée d'au moins un avocat, d'un second juriste licencié en droit, d'un assistant social et d'un rédacteur;
2. consacrer au moins 600 heures par an à des consultations et être également accessibles en dehors des heures d'ouverture pour les cas urgents;
3. disposer de locaux comportant au moins une salle d'attente et un cabinet de consultation séparés et affectés au seul usage du centre pendant les heures de consultation;
4. disposer d'une ligne téléphonique attribuée au centre.

Art. 4

Les demandes d'agrément des centres d'assistance judiciaire doivent être adressées au Ministre de la Justice par lettre recommandée à la poste. Les demandes doivent être accompagnées des documents suivants :

1. les statuts du centre à créer, la composition de son conseil d'administration, les procès-verbaux de l'assemblée des justiciables, et tout autre renseignement concernant la structure du centre, la composition de l'équipe de collaborateurs, ainsi que les données montrant que les conditions légales minimales sont satisfaites;
2. une déclaration signée conjointement par les membres du conseil d'administration, certifiant que le centre organisera des consultations régulières dans les trente jours suivant l'agrément.

WETSVOORSTEL

I. Erkenning van de centra voor rechtshulp

Artikel 1

De Minister van Justitie erkent, overeenkomstig de bepalingen van deze wet, centra voor rechtshulp, die aan de hiernavolgende voorwaarden voldoen.

Art. 2

Om erkend te worden, moet een centrum voor rechtshulp volgende doeleinden nastreven :

1. op bekwame wijze de eerste juridische informatie verstrekken aan alle rechtzoekenden die daarom verzoeken;
2. de begeleiding van de rechtzoekenden waarnemen langs juridische weg;
3. daartoe eventueel een beroep doen op andere instellingen of verenigingen voor welzijnszorg, onder verplichting voor deze laatste het centrum een rapport te sturen over hun tussenkomst;
4. rechtsvorderingen instellen voor of de verdediging opnemen van de erom verzoekende fysieke personen of rechtspersonen zonder winstoogmerk, die een sociaal, medisch, cultureel of pedagogisch doel nastreven.

Art. 3

Om erkend te worden moet een centrum aan de volgende voorwaarden voldoen :

1. over de voltijdse medewerking beschikken van een team, bestaande uit tenminste een advocaat, een tweede jurist licentiaat in de rechten, een maatschappelijk assistent en een opsteller;
2. per jaar tenminste 600 uren besteden aan consultaties en ook buiten de openingsuren toegankelijk zijn voor dringende gevallen;
3. beschikken over lokalen tenminste een van elkaar gescheiden wacht- en spreekkamer, die gedurende de consultatie-uren uitsluitend gebruikt worden ten behoeve van het centrum;
4. over een op naam van het centrum ingeschreven telefoon beschikken.

Art. 4

Aanvragen tot erkenning als centrum voor rechtshulp worden bij een ter post aangetekende brief, ingediend bij de Minister van Justitie. Bij de aanvraag worden de volgende stukken gevoegd :

1. de statuten van het op te richten centrum, de samenstelling van zijn raad van beheer, de notulen van de vergadering van de rechtzoekenden en elke andere inlichting betreffende de structuur van het centrum, de samenstelling van het medewerkersteam, evenals de gegevens waaruit blijkt dat het aan de wettelijke minimumvereisten voldoet;
2. een door de leden van de raad van beheer gezamenlijk ondertekende verklaring, dat het centrum vanaf zijn erkenning binnen de dertig dagen zijn consultaties geregeld zal houden.

Une copie de la demande d'agréation doit également être adressée par lettre recommandée à la poste, pour information, aux conseils communaux des communes dans lesquelles le centre exercera ses activités.

Art. 5

Le Ministre de la Justice est tenu de faire connaître sa décision aux intéressés dans les trente jours de la demande.

L'agréation ne peut être refusée par le Ministre que si les conditions de la présente loi ne sont pas satisfaites ou s'il existe déjà plus d'un centre pour 50 000 habitants dans l'arrondissement judiciaire intéressé, ou plus de deux centres lorsque l'arrondissement compte moins de 100 000 habitants.

Art. 6

L'agréation peut être retirée :

- lorsque les renseignements prévus à l'article 3 sont incomplets ou inexacts;
- lorsque les objectifs prévus à l'article 2 ne sont pas poursuivis ou le sont de manière insuffisante;
- lorsque les critères prévus à l'article 3 ne sont pas satisfaits ou le sont de manière insuffisante;
- lorsque des irrégularités graves sont constatées.

Art. 7

Le refus ou le retrait de l'agréation doit être motivé. Les intéressés peuvent introduire une nouvelle demande d'agréation aussitôt que les motifs ayant justifié le refus ou le retrait de l'agréation ont cessé d'exister.

Art. 8

L'agréation, ainsi que les statuts et la liste des membres du conseil d'administration doivent être publiés par le *Moniteur belge* dans les 10 jours de l'agréation. L'agréation confère au centre la personnalité juridique.

II. Subventionnement

Art. 9

L'agréation donne lieu au subventionnement du centre pendant un an à compter de la date à laquelle il informe le Ministre de son entrée en activité.

Art. 10

Un subside unique destiné à couvrir les frais de premier établissement est accordé au centre dans le mois de l'agréation. Le montant de ce subside est fixé par le Ministre.

Art. 11

Durant la première année d'activité, les subventions de fonctionnement sont liquid  es par tranches trimestrielles. Le montant de ces subventions est fixé en tenant compte des

De gemeenteraad of de gemeenteraden van de gemeente(n), waarin het centrum zijn werkzaamheden zal vervullen, moet(en), eveneens bij een ter post aangetekende brief, ter informatie, een dubbel ontvangen van de aanvraag tot erkenning.

Art. 5

De beslissing van de Minister van Justitie moet binnen de dertig dagen na de aanvraag aan de betrokkenen worden medegedeeld.

De erkenning door de Minister kan slechts worden geweigerd, hetzij omdat zij niet voldoet aan de voorwaarden bepaald door deze wet, hetzij omdat reeds meer dan één centrum per schijf van 50 000 inwoners bestaat in het betrokken gerechtelijk arrondissement, of meer dan twee centra indien het arrondissement minder dan 100 000 inwoners telt.

Art. 6

De erkenning kan worden ingetrokken :

- indien de bij artikel 3 verstrekte inlichtingen onjuist of onvolledig worden bevonden;
- indien de bij artikel 2 bepaalde doeleinden niet of onvoldoende worden nagestreefd;
- indien de bij artikel 3 bepaalde voorzieningen niet of in onvoldoende mate voorhanden blijken;
- indien ernstige onregelmatigheden worden vastgesteld.

Art. 7

De weigering of de intrekking van de erkenning moet met redenen zijn omkleed. De betrokkenen kunnen een nieuwe aanvraag tot erkenning indienen, zodra de redenen, die de weigering of de intrekking hebben gewettigd, opgehouden hebben te bestaan.

Art. 8

Binnen 10 dagen na de erkenning moet deze, samen met de statuten en de lijst van de leden van de raad van beheer van het centrum, in het *Belgisch Staatsblad* worden gepubliceerd. Erkenning verleent door het feit zelf de rechtspersoonlijkheid aan het centrum.

II. Subsidiëring

Art. 9

De erkenning houdt de subsidiëring van het centrum in voor een tijdspanne van één jaar, vanaf de datum waarop het centrum de Minister ervan in kennis heeft gesteld dat het maakt met zijn werking is gestart.

Art. 10

Binnen de maand na de erkenning, wordt aan het centrum een éénmalige subsidie toegekend, teneinde de kosten van eerste uitrusting te dekken. Het bedrag hiervan wordt door de Minister vastgesteld.

Art. 11

Gedurende het eerste werkjaar worden de werkingssubsidies in driemaandelijks schijven uitgekeerd. Bij de vaststelling van het bedrag van deze subsidie wordt rekening ge-

fluctuations des frais du centre. En vue du calcul des subventions, le centre fait parvenir au Ministre, huit jours avant l'expiration de chaque trimestre, par lettre recommandée à la poste, un état de frais dont le Ministre établit le modèle.

Art. 12

Le centre fait parvenir au Ministre de la Justice un projet de budget pour l'exercice suivant, trente jours avant le début dudit exercice.

Art. 13

Les soldes éventuels sont restitués au Ministère de la Justice à l'expiration de chaque année civile.

Art. 14

Les membres de l'équipe de collaborateurs permanents dont la composition minimale est fixée par l'article 15, sont rémunérés directement par le Ministère de la Justice. Les rémunérations brutes des assistants sociaux et des rédacteurs occupés par le centre sont fixées sur la base des barèmes du personnel de l'Etat. Pour le calcul de l'ancienneté de ce personnel, il est toutefois tenu compte de la totalité des années de prestations similaires à temps plein qu'il compte au moment de son entrée en service au centre, pour autant qu'il ait été, à l'époque, porteur du diplôme d'assistant social ou du certificat de l'enseignement secondaire supérieur et que des versements à un organisme de sécurité sociale ou à une caisse de pension permettent d'établir que les prestations ont effectivement été effectuées. Les prestations partielles équivalant au moins à un mi-temps sont valorisées dans l'ancienneté à concurrence de la moitié du temps plein. Les interruptions de travail qui ne sont pas assimilées à l'ancienneté de service par la loi sont retranchées.

Les rémunérations brutes des avocats et des juristes licenciés en droit sont fixées sur la base d'une carrière plane dont le traitement de base équivaut au minimum du conseiller adjoint des administrations de l'Etat et dont le maximum équivaut à celui du directeur d'administration des administrations de l'Etat. La structure du barème lié à cette carrière plane est fixée par arrêté ministériel.

Pour les avocats, il est tenu compte d'une ancienneté qui prend cours à la date de la prestation de serment.

Pour les juristes, l'ancienneté est fixée de la même manière que pour les assistants sociaux et les rédacteurs.

III. L'équipe de collaborateurs permanents

Art. 15

L'équipe est composée d'au moins un avocat, un juriste, un assistant social et un rédacteur occupés à temps plein. Elle désigne en son sein un coordinateur qui assure la gestion courante et préside les réunions de l'équipe.

Art. 16

Le conseil d'administration recrute et révoque les membres de l'équipe.

L'équipe n'est comptable qu'envers le conseil d'administration.

houden met de schommelingen van de kosten van het centrum. Met het oog op de berekening van de subsidies, stuurt het centrum aan de Minister van Justitie, bij een ter post aangetekende brief, acht dagen voor het einde van elk trimester, een onkostenstaat waarvan het model door de Minister wordt vastgesteld.

Art. 12

Dertig dagen vóór de aanvang van het volgende werkjaar, stuurt het centrum aan de Minister van Justitie een ontwerp van begroting, dat betrekking heeft op het volgende werkjaar.

Art. 13

Eventuele saldo's worden op het einde van elk kalenderjaar aan het Ministerie van Justitie teruggestort.

Art. 14

De leden van het team van vaste medewerkers, zoals dit laatste minimaal dient samengesteld volgens het bepaalde in artikel 15, worden rechtstreeks bezoldigd door het Ministerie van Justitie. De bruto-loonkosten van de in het centrum tewerkgestelde maatschappelijke assistenten en de opstellers, worden berekend op grond van de weddeschalen die aan het Rijkspersoneel worden toegekend. Nochtans wordt, voor de berekening van de anciënniteit van dit personeel, rekening gehouden met het volle aantal vroegere dienstjaren met gelijkaardige voltijdse prestaties die het bij zijn indiensttreding in het centrum telt, voor zover het destijds respectievelijk het diploma van maatschappelijke assistent of het getuigschrift van hoger middelbaar onderwijs bezat, en het bewijs wordt geleverd, aan de hand van stortingen bij een instelling van sociale zekerheid of bij een pensioenkas, dat de prestaties werkelijk werden verricht. Deelprestaties, die tenminste halftijds werden verricht, worden voor de anciënniteitsberekening, op de helft van voltijdse bepaald. Onderbrekingen in de dienstuitoefening die niet, op grond van de wet, met dienstanciënniteit gelijk staan, worden afgetrokken.

De bruto-loonkosten van de advokaten en de juristen (licentiaten in de rechten) worden berekend op grond van een vlakke loopbaan waarvan de aanvangswedde het minimum van adjunct-adviseur bij het Rijksbestuur en de maximumwedde deze van bestuursdirecteur bij het Rijksbestuur belooft. De structuur van de weddeschaal, verbonden aan deze vlakke loopbaan, wordt bepaald bij ministerieel besluit.

Voor de advokaten wordt rekening gehouden met een anciënniteit, die haar aanvang neemt op de datum van de eedaflegging.

Voor de juristen wordt de anciënniteit berekend op dezelfde wijze als voor de maatschappelijke assistenten en opstellers.

III. Het team van vaste medewerkers

Art. 15

Het team bestaat uit tenminste een advocaat, een jurist, een maatschappelijk assistent en een opsteller, allen in voltijdse betrekking. Het kiest in zijn midden een coördinator, die het dagelijks bestuur waarneemt en de teamvergaderingen voorziet.

Art. 16

De raad van beheer werft de leden van het team aan en ontslaat ze.

Het team is slechts aan de raad van beheer rekenschap verschuldigd.

Art. 17

L'assistant social et le juriste fournissent l'assistance juridique de base et assistent les clients dans les matières étrangères à la procédure.

Art. 18

L'avocat assiste les clients devant toutes les cours et tous les tribunaux du pays. Il doit avoir été inscrit pendant deux ans au moins sur la liste des avocats stagiaires et faire la preuve d'une expérience pratique. L'avocat ne peut intervenir que s'il est commis par le centre. Il peut refuser son intervention à tout moment lorsqu'elle serait contraire aux règles propres à sa profession.

Art. 19

Le rédacteur assure le secrétariat ainsi que le service de documentation.

IV. Les avocats associés

Art. 20

D'autres avocats peuvent être associés aux activités du centre en vue de l'assistance judiciaire des clients du centre. Ils ne peuvent toutefois jamais être membres de l'équipe.

Art. 21

Il est adressé à tous les avocats des barreaux dans le ressort desquels s'exercent les activités du centre, un avis demandant s'ils sont disposés à accepter des missions du centre. Il est établi une liste alphabétique des avocats qui ont répondu positivement à cet avis. Ils seront consultés selon cet ordre dans les cas prévus à l'article 25. La liste est mise à jour chaque année.

Art. 22

Les missions que le centre confie aux avocats associés sont honorées selon les tarifs maxima fixés annuellement par arrêté royal.

Art. 23

Les avocats associés ne peuvent recevoir les clients dont l'assistance leur est confiée par le centre que dans les locaux dudit centre.

Art. 24

Il peut être fait appel à un avocat étranger lorsque :

1. l'avocat du centre se déclare incompétent ou estime ne pas pouvoir défendre l'affaire;
2. l'avocat du centre est surchargé;
3. le client invoque une raison valable pour laquelle il préfère se faire assister par un avocat associé. Le centre est seul habilité à apprécier le bien-fondé de cette raison.

Art. 17

De maatschappelijke assistent en de jurist voorzien de eerste rechtshulp en staan de cliënten bij in de niet-processuele aangelegenheden.

Art. 18

De advokaat staat de cliënten bij voor alle hoven en rechtbanken van het land. Hij moet tenminste gedurende twee jaar op de lijst der advokaten-stagiairs zijn ingeschreven en blijk geven van praktijkervaring. De advokaat kan enkel optreden wanneer het centrum hem daartoe opdracht geeft. Waar regels, eigen aan zijn beroep, zich daartegen verzetten, mag hij ten alle tijde zijn tussenkomst weigeren.

Art. 19

De opsteller verzorgt het secretariaatswerk, alsmede de documentatiedienst.

IV. De toegevoegde advokaten

Art. 20

Andere advokaten kunnen aan het centrum worden toegevoegd voor processuele bijstand van cliënten van het centrum. Zij kunnen echter nooit lid zijn van het team.

Art. 21

Aan alle advokaten van de balies waarover zich de werkzaamheden van het team uitstrekken wordt daartoe een bericht gestuurd, waarin hen wordt gevraagd of zij bereid zijn opdrachten van het centrum te aanvaarden. Van de advokaten die zich daartoe bereid verklaren, wordt een alfabetische lijst opgesteld. In die orde zal op hen een beroep gedaan worden, in de gevallen bepaald in artikel 25. De lijst wordt om het jaar vernieuwd.

Art. 22

De opdrachten die de toegevoegde advokaten van het centrum aanvaarden, worden gehonoreerd op basis van maximumtarieven, welke jaarlijks bij koninklijk besluit worden vastgesteld.

Art. 23

De toegevoegde advokaten ontvangen de cliënten, welke zij in opdracht van het centrum bijstaan, enkel in de lokalen van het centrum.

Art. 24

Er kan een beroep worden gedaan op een advokaat buiten het team wanneer :

1. de advokaat, in dienst van het centrum, zich onbevoegd verklaart, of oordeelt de zaak niet te kunnen verderdigen;
2. de advokaat van het centrum overbelast is;
3. de cliënt gegronde redenen aanvoert, waarom hij de bijstand van een toegevoegd advokaat verkiest. Over die gegrondheid oordeelt alleen het centrum.

V. Le conseil d'administration

Art. 25

Le conseil d'administration est l'organe responsable du centre à l'égard de l'extérieur. Il assume la responsabilité financière vis-à-vis des pouvoirs publics.

Le conseil d'administration établit le budget et le rapport financier d'activité, il approuve le règlement d'ordre intérieur du centre et recrute l'équipe de collaborateurs permanents. Cette dernière assure la gestion courante conformément au règlement d'ordre intérieur.

Art. 26

Le conseil se compose d'au moins 12 membres.

Il est composé pour un sixième de membres de l'équipe, dont le coordinateur, qui sont élus pour un an par l'équipe et rééligibles.

Un sixième est composé de membres de la section locale de l'Ordre des Avocats.

Un tiers des membres sont des membres des conseils communaux des communes où le centre exerce ses activités et/ou des membres du C. P. A. S. local.

Un tiers est composé de représentants des justiciables dont la moitié des mandats doivent être renouvelés chaque année par l'assemblée. Les membres sortants sont rééligibles.

Art. 27

Afin d'éviter toute prépondérance d'un groupe représentatif au conseil, les conseillers communaux et les membres des C. P. A. S. ne peuvent être des avocats et les représentants des justiciables ne peuvent être des avocats, ni des mandataires politiques.

Art. 28

Le centre peut introduire valablement sa demande d'agrégation si $\frac{2}{3}$ au moins des sièges du conseil d'administration sont pourvus. Les différents groupes peuvent toutefois revendiquer à tout moment les sièges qui leur reviennent. Ils occupent dès lors leur siège dès la plus prochaine réunion.

Art. 29

Le conseil siège valablement lorsque plus de la moitié des membres sont présents.

Il désigne en son sein un président, un secrétaire et un trésorier. Le président convoque le conseil mensuellement.

Il peut également réunir le conseil plus d'une fois par mois. Il y est tenu lorsqu'un quart au moins des membres en font la demande.

VI. L'assemblée des justiciables

Art. 30

Il existe dans chaque centre d'assistance juridique une assemblée des justiciables.

V. De Raad van Beheer

Art. 25

De raad van beheer is het orgaan van het centrum dat verantwoordelijk is naar buiten toe. Hij is financieel verantwoordelijk t.o.v. de overheid.

De Raad van Beheer stelt de begroting en het financieel werkingsverslag op, keurt het huishoudelijk reglement van het centrum goed en werft het team van vaste medewerkers aan. Dit laatste neemt het dagelijks bestuur waar, zoals bepaald in het huishoudelijk reglement.

Art. 26

De raad bestaat uit tenminste 12 leden.

Eén zesde bestaat uit leden van het team, waaronder de coördinator. Zij worden voor één jaar door het team verkozen en zijn herkiesbaar.

Eén zesde bestaat uit leden van de plaatselijke orde(n) van advocaten.

Eén derde van de leden bestaat uit gemeenteraadsleden van de gemeente(n) waarin het centrum werkzaam is, en/of uit leden van de plaatselijke O. C. M. W.'s.

Eén derde bestaat uit vertegenwoordigers van de rechtzoekenden, die elk jaar voor de helft worden verkozen door de vergadering van deze laatste en herkiesbaar zijn.

Art. 27

Teneinde geen enkele vertegenwoordigde groep een beslissende meerderheid in de Raad te laten verwerven, mogen de gemeenteraadsleden en de leden van de O. C. M. W.'s geen advocaten zijn en mogen de vertegenwoordigers van de rechtzoekenden eveneens geen advocaten, noch plaatselijke mandatarissen zijn.

Art. 28

Het centrum kan rechtsgeldig zijn aanvraag tot erkenning indienen, indien tenminste $\frac{2}{3}$ van de zetels in de Raad van Beheer zijn ingenomen. De respectievelijke groepen kunnen echter ten alle tijde de hen toekomende zetels opeisen. Zij zetelen dan in de Raad vanaf de eerstvolgende vergadering.

Art. 29

De Raad vergadert geldig wanneer meer dan de helft der leden aanwezig is.

Hij kiest in zijn midden een voorzitter, een secretaris en een penningmeester. De voorzitter roept de Raad om de maand bijeen.

Hij kan de Raad gebeurlijk ook meer dan éénmaal per maand bijeenroepen. Hij moet zulks doen op verzoek van tenminste één vierde van de leden.

VI. De vergadering van de rechtzoekenden

Art. 30

Bij elk centrum voor rechtshulp is er een vergadering van de rechtzoekenden.

L'assemblée est chargée de soumettre au centre des avis sur des questions spécifiques d'assistance juridique concernant certaines catégories de citoyens, certains quartiers ou des problèmes juridiques déterminés. L'assemblée prend également connaissance de toutes les décisions du conseil d'administration. Elle peut être consultée de manière expresse par le conseil d'administration, ainsi que par le Conseil supérieur de l'assistance juridique. Elle peut prendre des initiatives avec l'approbation du conseil d'administration.

L'assemblée ne peut toutefois représenter le centre vis-à-vis de l'extérieur.

Art. 31

L'assemblée est convoquée par le président du conseil d'administration au moyen d'un avis inséré dans les quotidiens et hebdomadaires locaux.

Art. 32

L'assemblée est convoquée au moins quatre fois par an. Elle examine les activités du trimestre écoulé, les activités du trimestre suivant, ainsi que le budget. Le président est tenu de convoquer l'assemblée dans les 30 jours à la requête d'un quart au moins des participants de la dernière réunion ou du conseil d'administration.

Tout avis est transmis aux membres du conseil d'administration et, éventuellement, à l'équipe ou au Conseil supérieur de l'assistance juridique.

VII. Les tâches du centre d'assistance judiciaire

Art. 33

La compétence du centre s'étend à un ressort qui correspond à l'ensemble ou à une partie d'un arrondissement judiciaire.

Art. 34

Le centre organise l'assistance juridique de base pour tout justiciable qui en fait la demande.

Les consultations sont données par les juristes et par les assistants sociaux ou, éventuellement, par les avocats du centre.

Les consultations ne peuvent se tenir en dehors du centre qu'à titre exceptionnel.

Art. 35

Le centre doit être accessible au public pendant un nombre minimum d'heures par semaine représentant au moins 600 heures par an.

A l'occasion du traitement de certaines affaires ou dans des cas urgents, le centre doit également être accessible ou du moins pouvoir être atteint en dehors des heures d'ouverture.

Art. 36

L'assistance juridique de base consiste en une information aussi complète que possible du client au sujet du problème qu'il soumet au centre. La liberté de choix du client doit être garantie à tout moment.

De vergadering heeft tot taak het centrum te adviseren in verband met specifieke rechtshulpproblemen die met betrekking tot bepaalde categorieën van burgers, bepaalde wijken of bepaalde juridische problemen rijzen. De vergadering neemt ook kennis van alle beslissingen van de Raad van Beheer. Zij kan uitdrukkelijk geraadpleegd worden door de Raad van Beheer, alsook door de Hoge Raad voor de Rechtshulp. Zij kan eigen initiatieven nemen, met goedkeuring van de Raad van Beheer.

De vergadering kan het centrum echter niet vertegenwoordigen naar buiten toe.

Art. 31

De vergadering wordt bijeengeroepen door de voorzitter van de Raad van Beheer d.m.v. een aankondiging in de plaatselijke dag- en weekbladen.

Art. 32

De vergadering wordt tenminste vier maal per jaar bijeengeroepen. Zij bespreekt de werkzaamheden van het afgelopen kwartaal, de werkzaamheden van het volgende kwartaal, alsmede de begroting. Op verzoek van tenminste één vierde van de deelnemers aan de jongste vergadering of van de Raad van Beheer moet de voorzitter de vergadering binnen de 30 dagen bijeenroepen.

Ieder advies wordt toegestuurd aan de leden van de Raad van Beheer, en gebeurlijk aan het team of de Hoge Raad voor Rechtshulp.

VII. Taken van het centrum voor rechtshulp

Art. 33

De bevoegdheid van het centrum strekt zich uit over een gebied dat samenvalt met het geheel of met een deel van een gerechtelijk arrondissement.

Art. 34

Het centrum verzorgt op bekwame wijze de organisatie van de eerste rechtshulp voor iedere rechtzoekende die daarom verzoekt.

De consultaties worden gehouden door de juristen en de maatschappelijke assistenten, gebeurlijk ook door de advocaten van het centrum.

Slechts in uitzonderlijke gevallen mogen de consultaties buiten het centrum gehouden worden.

Art. 35

Het centrum moet een minimum aantal uren per week toegankelijk zijn voor het publiek, welke samen minstens 600 uren per jaar moeten bedragen.

Tijdens de behandeling van bepaalde zaken of in dringende gevallen moet het centrum ook buiten de openingsuren toegankelijk of tenminste bereikbaar zijn.

Art. 36

De eerste juridische bijstand omvat een zo ruim mogelijke voorlichting van de cliënt, omtrent de problemen waarvoor hij een beroep op het centrum doet. De vrije keuze van de cliënt moet in alle geval gewaarborgd zijn.

Art. 37

Les centres sont tenus :

1. de faire parvenir au Ministre, par lettre recommandée à la poste, la grille des consultations de chaque trimestre;
2. de faire connaître au moins huit jours d'avance, par lettre recommandée à la poste, toute modification de cette grille;
3. de tenir un journal mentionnant les consultations, les rapports des réunions des membres de l'équipe, ainsi que les endroits où des consultations ont été organisées exceptionnellement en dehors du centre.

Art. 38

Les mentions prévues au point 3 de l'article 37 doivent respecter l'anonymat des clients. Il ne peut subsister aucun blanc dans les rubriques ni espacement entre ces dernières. Les mentions doivent être signées par les membres de l'équipe qui sont intervenus dans les cas auxquels elles se rapportent, ou par le coordinateur de l'équipe en ce qui concerne les réunions dont le rapport figure dans le journal. Le modèle selon lequel les mentions doivent être apportées est établi par le Ministre. Il doit se prêter à l'établissement de statistiques. Les pages du journal doivent être numérotées et émargées avant leur utilisation par le fonctionnaire commis à cet effet par le bourgmestre de la commune où le centre est établi.

Art. 39

Le centre d'assistance juridique organise également l'assistance juridique des clients par la voie judiciaire ou éventuellement d'une autre manière. En cette matière, il peut être fait appel à d'autres organismes d'aide sociale si cela s'avère nécessaire ou si le justiciable en fait la demande.

En cas de recours à d'autres centres d'aide sociale, l'organisme d'aide sociale consulté est tenu de transmettre un rapport final au centre lors de la clôture de l'affaire. Ce rapport fait l'objet d'une mention dans le journal.

L'avocat du centre et les avocats associés peuvent assister les clients du centre dans toutes les procédures devant toutes les cours et tous les tribunaux. L'équipe soumet à l'avocat du centre ou à un avocat associé toute affaire dans laquelle le justiciable sollicite une assistance dans une procédure judiciaire. Les affaires dont l'absence de fondement est manifeste ne sont pas retenues.

Art. 40

Sauf si des raisons exceptionnelles le justifient, seules les affaires qui ont été traitées par le centre en première instance peuvent éventuellement être traitées en appel.

Art. 41

L'avocat du centre et les avocats associés ne reçoivent les clients qu'au siège du centre. Si des raisons exceptionnelles ou des impératifs d'organisation exigent que des consultations se tiennent à d'autres endroits, mention doit en être faite dans le journal.

Art. 37

De centra zijn ertoe verplicht :

1. voor elke periode van drie maanden het rooster der consultaties bij een ter post aangetekend brief aan het Ministerie van Justitie mede te delen;
2. tenminste acht dagen van te voeren, per een ter post aangetekende brief, elke wijziging dit rooster bekend te maken;
3. een dagboek bij te houden waarin worden opgetekend de consultaties en de verslagen van de vergaderingen die gezamenlijk door de leden van het team worden gehouden, alsook de plaats waar de consultaties plaats vonden wanneer die om uitzonderlijke redenen buiten de zetel van het centrum gebeurden.

Art. 38

De in artikel 37 nummer 3 vermeld inschrijvingen, moeten de anonimiteit van de consultanten eerbiedigen. Ze mogen geen enkel wit vak vertonen en moeten onmiddellijk op elkaar volgen. Ze moeten worden ondertekend door de leden van het team, die zijn opgetreden voor de gevallen die de inschrijving hebben gewettigd of door de coördinator van het team voor de vergaderingen die de aanleiding zijn geweest tot het opmaken van het verslag dat in het dagboek is vermeld. Het model van de inschrijvingen wordt door de Minister vastgesteld. Het moet bruikbaar zijn voor statistische verwerking. Vóór de ingebruikneming ervan moeten de bladen van het dagboek worden genummerd en gekanttekt door de ambtenaar die de burgemeester(s) van de gemeente(n) waar het centrum is gevestigd, daartoe heeft (hebben) aangewezen.

Art. 39

Het centrum voor rechtshulp organiseert tevens de verdere juridische bijstand van de cliënten langs procedurele en eventueel andere weg. Voor dit laatste kan een beroep gedaan worden op andere centra voor welzijnszorg indien dit nodig, mocht blijken of de rechtzoekende dit vraagt.

Wanneer een beroep wordt gedaan op andere centra van welzijnszorg is het aangesproken centrum voor welzijnszorg ertoe gehouden een eindrapport aan het centrum over te maken bij de afhandeling van de zaak. Daarvan wordt in het dagboek melding gemaakt.

De advokaat van het centrum, en de toegevoegde advocaten, kunnen de cliënten van het centrum bijstaan in alle proceszaken voor alle hoven en rechtbanken. Iedere zaak waarbij de rechtzoekende bijstand voor een gerechtelijke procedure vraagt, wordt door het team verwezen naar de advocaten van het centrum of naar één van de toegevoegde advocaten. Zaken die kennelijk ongegrond zijn worden niet in aanmerking genomen.

Art. 40

Tenzij uitzonderlijke redenen zulks wettigen, worden slechts zaken die reeds in eerste aanleg door het centrum werden verzorgd, gebeurlijk ook in beroep verder behandeld.

Art. 41

Zowel de advokaat van het centrum, als de toegevoegde advocaten, ontvangen hun cliënten enkel in de zetel van het centrum. Indien uitzonderlijke of organisatorische redenen consultaties op andere plaatsen vereisen, moet daarvan in het dagboek melding gemaakt worden.

Art. 42

L'avocat désigné pour une affaire transmet au centre un rapport final concernant son intervention. Mention en est faite dans le journal.

Art. 43

Les frais de justice et les autres frais afférents à l'assistance juridique du centre sont avancés par ce dernier.

Si le tribunal ou la cour juge que l'action du client est irrecevable ou entièrement ou partiellement non fondée, les frais sont définitivement pris en charge par le centre qui les porte sur l'état trimestriel de frais prévu à l'article 11, en respectant l'anonymat du client.

Si le client obtient gain de cause auprès du tribunal ou de la cour, le centre récupère le montant des frais de justice et des indemnités de procédure auprès de la partie adverse.

VIII. Le Conseil supérieur de l'assistance juridique

Art. 44

Un Conseil supérieur de l'assistance juridique est installé au Ministère de la Justice dans l'année qui suit l'entrée en vigueur de la présente loi. Le Ministre détermine la structure et les modalités de fonctionnement du Conseil supérieur.

Art. 45

Les membres du Conseil supérieur de l'assistance juridique sont nommés la première fois par le Ministre, sur présentation des organisations syndicales représentatives, de l'Ordre national des Avocats, de l'Institut de Concertation des Organisations de Consommateurs, des partis politiques, des séminaires de procédure, de sociologie et de pédagogie sociale des universités et éventuellement d'autres instances dont l'activité relève de l'assistance juridique ou de l'aide sociale. Les sièges vacants sont pourvus par cooptation.

Art. 46

La mission du Conseil supérieur de l'Assistance juridique consiste à :

- confier des missions de recherche scientifique au Centre d'études de l'assistance juridique;
- présenter des propositions au Gouvernement et au Parlement en vue de parfaire l'assistance juridique;
- confier des missions relatives à la diffusion de l'information juridique au Centre d'études de l'assistance juridique;
- promouvoir la coopération entre les centres d'assistance juridique ainsi qu'entre ces centres et les autres organismes de service social.

IX. Le Centre d'études de l'assistance juridique

Art. 47

Le Centre d'études de l'assistance juridique est créé par le Ministère de la Justice dans l'année qui suit l'entrée en

Art. 42

De advokaat die een zaak krijgt toegewezen, maakt van zijn tussenkomst een eindverslag op voor het centrum. Daarvan wordt in het dagboek melding gemaakt.

Art. 43

Gerechts- en andere kosten, voortvloeiend uit de juridische bijstand van het centrum, worden door het centrum voorgesloten.

Indien de rechtbank of het hof de zaak van de cliënt niet ontvankelijk, of geheel of gedeeltelijk ongegrond acht, komen de kosten definitief ten laste van het centrum, dat ze opneemt in de door artikel 11 voorgeschreven trimestriële onkostenstaat, evenwel zonder vermelding van persoonlijke gegevens betreffende de cliënt(en).

Indien de zaak door de rechtbank of door het hof gegrond wordt geacht in het voordeel van de cliënt, worden de gemaakte gerechtskosten alsmede de rechtsplegingsvergoedingen door het centrum verhaald op de tegenpartij.

VIII. De Hoge Raad voor de Rechtshulp

Art. 44

In het Ministerie van Justitie wordt binnen het jaar na het in werking treden van deze wet een Hoge Raad voor de Rechtshulp geïnstalleerd. De Minister bepaalt de structuur en de werkwijze van de Hoge Raad.

Art. 45

De leden van de Hoge Raad voor de Rechtshulp worden voor de eerste maal door de Minister benoemd, op voordracht van de representatieve vakorganisaties, de nationale Orde van Advokaten, het Overleginstituut voor Verbruikersorganisaties, de politieke partijen, de seminaries voor procesrecht en voor sociale agogiek of sociale pedagogiek van de universiteiten, en eventueel andere instanties die in het kader van de rechtshulp of van het welzijnswerk werkzaam zijn. In de vakante zetels wordt door coöptatie voorzien.

Art. 46

De taak van de Hoge Raad voor de Rechtshulp bestaat erin :

- wetenschappelijke onderzoeksopdrachten aan het Centrum voor rechtshulpstudies op te dragen;
- aan de Regering en aan het Parlement voorstellen te doen ter verbetering van de rechtshulp;
- opdrachten van juridische informatie-verstrekking te geven aan het Centrum voor Rechtshulpstudies;
- de samenwerking tussen de Centra voor Rechtshulp te bevorderen, evenals deze tussen de centra en andere organisaties voor maatschappelijk werk.

IX. Het Centrum voor Rechtshulpstudies

Art. 47

Het Centrum voor Rechtshulpstudies wordt opgericht bij het Ministerie van Justitie binnen het jaar na het in werking

vigueur de la présente loi et fait partie de l'Administration des services généraux.

Art. 48

Le Centre d'études de l'assistance juridique du Ministère de la Justice est créé en tant qu'établissement scientifique de l'Etat du troisième niveau conformément aux dispositions de l'arrêté royal du 20 avril 1965 relatif au statut organique des établissements scientifiques de l'Etat. Il peut exercer ses activités en coopération avec les universités.

Art. 49

Le Centre est chargé d'effectuer toutes les études, recherches et travaux nécessaires concernant l'assistance juridique en vue de promouvoir et de perfectionner l'assistance juridique et notamment l'assistance juridique préventive, ainsi que de développer les connaissances juridiques de la population.

Il rassemble toute la documentation nécessaire à cet effet, entreprend les études et recherches qui s'imposent, organise des enquêtes sociologiques et publie ses conclusions.

Le Centre établit également des statistiques sur la base des données qui lui sont communiquées par les centres d'assistance juridique.

Le Centre organise ses travaux à la requête du Ministre de la Justice, du Conseil supérieur de l'assistance juridique, des centres d'assistance juridique ou de sa propre initiative.

Art. 50

Le Ministre de la Justice est chargé de prendre les arrêtés nécessaires concernant la structure et le fonctionnement du Centre.

X. Dispositions générales

Art. 51

La présente loi entre en vigueur le 1er janvier 1980.

Art. 52

Sauf disposition contraire, le Ministre de la Justice est tenu de prendre les arrêtés dont il est question dans la présente loi dans le mois qui suit l'entrée en vigueur de la présente loi.

Art. 53

La présente loi produit ses effets pendant les cinq années consécutives à son entrée en vigueur. Au cours de la cinquième année d'application, le Ministre de la Justice dépose, en concertation avec le Conseil supérieur, un projet de loi en vue de l'organisation définitive des centres d'assistance juridique.

1er août 1979.

treden van deze wet, en wordt administratief ingedeeld bij het Bestuur « Algemeen diensten ».

Art. 48

Het Centrum voor Rechtshulpstudien van het Ministerie van Justitie wordt, overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit van 20 april 1965 betreffende het statuut der wetenschappelijke inrichtingen van de Staat, opgericht als wetenschappelijke inrichting van de Staat van het derde niveau. Het kan zijn werkzaamheden uitbouwen in samenwerking met de universiteiten.

Art. 49

Het Centrum heeft tot taak alle passende studien, onderzoekingen en werkzaamheden te verrichten in verband met de rechtshulp, met het oog op het uitwerken van actiemiddelen tot het bevorderen en het vervolmaken van de rechtshulp, meer in het bijzonder van de preventieve rechtshulp, en tot het verhogen van de juridische vaardigheid van de bevolking.

Hiertoe verzameldt het alle nodige documentatie, onderneemt het de nodige studies en onderzoekingen, organiseert het sociologische enquêtes en publiceert het zijn bevindingen. Het Centrum staat tevens in voor de statistische verwerking van de gegevens, die het ontvangt van de centra voor rechtshulp.

Het Centrum organiseert zijn werkzaamheden, op verzoek van de Minister van Justitie, van de Hoge Raad voor de Rechtshulp, van de Centra voor Rechtshulp, of op eigen initiatief.

Art. 50

De Minister van Justitie wordt belast met het uitvoeren van de nodige besluiten betreffende de structuur en de werkwijze van het Centrum.

X. Algemene bepalingen

Art. 51

Deze wet treedt in werking op 1 januari 1980.

Art. 52

De Minister van Justitie is ertoe gehouden, de besluiten waarvan sprake in deze wet, te treffen binnen de maand na het in werking treden van deze wet, tenzij anders is bepaald.

Art. 53

Deze wet is van kracht tijdens de vijf jaren, na haar inwerkingtreding. Gedurende het vijfde jaar van haar toepassing dient de Minister van Justitie in overleg met de Hoge Raad een wetsontwerp over het oog op een definitieve organisatie van de centra voor rechtshulp.

1 augustus 1979.

L. VAN GEYT
N. DINANT